

INFORMACIJA
o stanju privrede, poljoprivrede i samostalnog privređivanja

Ilijaš, novembar 2022. godine

UVOD

Informacija je rađena na osnovu podataka kojima raspolaže Služba za privredu i finansije, te informacija prikupljenih od Finansijsko informatičke agencije – FIA sa sjedištem u Sarajevu (u daljem tekstu FIA, kroz LRC-BIS bazu podataka), koja je ovlaštena za prikupljanje i obradu finansijskih izvještaja pravnih lica (godišnji izvještaji).

U skladu sa vizijom razvoja, Općina Ilijaš teži da postane: “Stabilna i sigurna lokalna zajednica, čiste životne sredine, povoljnog poslovnog okruženja i ujednačenog urbanog i ruralnog razvoja”. Na bazi vizije razvoja definisani su osnovni parametri strategije tj. razvojni prioriteti u oblasti životne sredine i infrastrukture, u oblasti ekonomskog i ruralnog razvoja te u oblasti društvenog razvoja.

Općina Ilijaš je u proteklom periodu intenzivirala aktivnosti na rekonstrukciji i izgradnji poslovne infrastrukture unutar industrijsko-poslovnih zona, a posebno Industrijske zone „Luke“, kako bi pozitivno uticala na privlačenje novih investicija i razvoj malog i srednjeg poduzetništva (MSP) na području Općine. Osnovna namjera osnivanja i razvoja industrijskih zona na području općine Ilijaš je privlačenje novih investicija radi povećanja zaposlenosti. Također, kroz poticanje razvoja poduzetništva kao pokretačke snage održivog lokalnog i regionalnog razvoja povećava se konkurentnost lokalne privrede, te se stvara povoljniji ambijent za ostvarenje boljih poslovnih rezultata privrednih subjekata, što u konačnosti ima snažan uticaj na povećanje životnog standarda lokalnog stanovništva.

Usporedo Općina Ilijaš provodi niz aktivnosti koje se tiču poboljšanja lokalnog poslovnog okruženja i jačanja institucionalnih kapaciteta s ciljem efikasnijeg upravljanja ekonomskim razvojem, uključujući i razvoj novih privrednih djelatnosti.

Ruralni razvoj podrazumijeva provođenje niza aktivnosti na unaprjeđenju uslova u oblasti poljoprivrede i turizma, uključujući obnovu i unapređenje infrastrukture ruralnih područja, podsticajne mjere u poljoprivredi, te stručnu podršku kroz implementaciju različitih projekata. Iako općina Ilijaš nije izrazito poljoprivredno područje ima značajne mogućnosti za razvoj određenih poljoprivrednih proizvodnji koje se mogu staviti u funkciju ukupnog razvoja.

U oblasti ekonomskog razvoja na području općine Ilijaš u proteklim godinama je ostvaren značajan napredak kojeg možemo mjeriti kroz povećanje zaposlenosti, povećanje broja poslovnih subjekata, povećanje ukupnih prihoda privrede i izvoza, te poboljšanje indeksa razvijenosti u odnosu na prosjek Federacije BiH. Na trenutno stanje privrede, odnosno ekonomske pokazatelje je snažno uticala pandemija izazvana korona virusom (COVID-19), te energetska kriza uz inflatorni trend izazvan ratnim dešavanjima na području Ukrajine.

STANJE PRIVREDE

Na osnovu godišnjih finansijskih izvještaja za period 01.01.2021. - 31.12.2021. godine, na teritoriji općine Ilijaš djelatnost obavlja 217 pravnih lica (podaci FIA-e, preuzeti putem LRC-BIS baze podataka). U ovaj broj nisu uključena pravna lica koja posluju na području općine Ilijaš putem poslovnih jedinica, gdje je registrirano sjedište subjekta izvan teritorije Općine. Ovo napominjemo, zbog značaja ovih subjekata sa stanovišta pokazatelja poslovanja - prihod, dobit, broj zaposlenih i sl.

Prema podacima FIA-e pravna lica su raspoređena po djelatnostima kako slijedi:

Djelatnost	Broj subjekata u 2019. godini	Broj subjekata u 2020. godini	Broj subjekata u 2021. godini
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	14	11	12
Vađenje ruda i kamena	0	0	0
Prerađivačka industrija	43	43	47
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	0	0
Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	5	5	5
Građevinarstvo	10	10	11
Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala	49	53	60
Prijevoz i skladištenje	13	12	12
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	3	3	3
Informacije i komunikacije	4	4	4
Poslovanje nekretninama	39	39	43
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	11	9	11
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	5	5	4
Obrazovanje	3	3	3
Djelatnost zdravstvene i socijalne	1	1	0

zaštite			
Umjetnost, zabava i rekreacija	1	1	0
Ostale uslužne djelatnosti	2	2	2
UKUPNO:	203	201	217

U 2021. godini broj privrednih društava je povećan za 7,96 % (za 16 subjekata). Najveći broj registrovanih privrednih društava u ukupnom broju registriranih je u oblasti trgovine i to 60 subjekata (27,65%), zatim u oblasti prerađivačke industrije 47 subjekata (21,66 %), te u oblasti poslovanja nekretninama 43 subjekata (19,82%).

Osnovni finansijski pokazatelji poslovanja privrede općine Ilijaš za period 2020.-2021. godina

Pokazatelj / godina		2020. godina	2021. godina	Indeks
1.	Ukupan prihod (u hiljadama KM)	387.454	545.293	140,74
2.	Prosječne plaće	730,00	760,00	104,11
3.	Prosječan broj zaposlenih	3.905	4.072	104,28
4.	Izvoz (u hiljadama KM)	211.932	313.772	148,05
5.	Indeks razvijenosti u odnosu na FBiH	98,00	101,00	103,06

Izvor podataka, Podaci FIA-e (Finansijsko informatičke agencije) za red.br. 1., podaci red. br. (2.-5.) su preuzeti iz publikacija Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH za 2020. i 2021. godinu

STANJE U OBLASTI SAMOSTALNOG PRIVREĐIVANJA

Prema podacima Službe za privredu i finansije na području općine Ilijaš registrovane su sljedeće djelatnosti fizičkih lica:

R.br	DJELATNOST	Broj registrovanih 2020. godina	Broj registrovanih 2021. godina	Broj registrovanih 2022. godina	Učešće u ukupnom broju registrovanih (%)		
					2020. g.	2021.g.	2022.g.
1.	Trgovina	76	66	67	12,86	10,87	11,19
2.	Zanatstvo-obrt	154	162	160	26,06	26,69	26,71
3.	Ugostiteljstvo	50	52	50	8,46	8,57	8,35
4.	Saobraćaj (taksi, autoprijevoznici)	20	19	23	3,38	3,13	3,84

5	Saobraćaj (vlastite potrebe)	166	152	151	28,09	25,04	25,21
6.	Poljoprivreda	125	156	148	21,15	25,70	24,70
7.	UKUPNO	591	601	599	100,00	100,00	100,00

Iz tabele je vidljivo (bez prijevoza za vlastite potrebe) da je u ukupnom broju registrovanih djelatnosti najviše obrta, a zatim individualnih poljoprivrednih djelatnosti (obrtu srodno zanimanje). U odnosu na 2021. godinu ukupan broj fizičkih lica koja obavljaju djelatnost ličnim radom se umanjio za 2 djelatnosti (0,33%).

Oblast trgovine

Djelatnošću trgovine pored privrednih društava bave se i trgovci u svojstvu fizičkog lica prema odredbama Zakona o unutrašnjoj trgovini ("Službene novine FBiH", br. 40/10 i 79/17). Trgovinsku djelatnost fizičko lice može obavljati u samo jednom prodajnom objektu kao osnovno zanimanje, izuzimajući trgovce pojedince (trgovina izvan poslovnih prostorija, na pijacama i drugim prodajnim mjestima).

Najveći broj trgovinskih radnji su trgovine na malo hranom, pićima, duhanskim proizvodima i predmetima za domaćinstvo.

Oblast obrtničke djelatnosti

U oblasti obrtničke djelatnosti registrovano je 160 djelatnosti, te 148 obrtu srodnih djelatnosti (individualne poljoprivredne proizvodnje). Prevladavaju sljedeće djelatnosti: individualne poljoprivredne proizvodnje, stolarske, frizerske, vodoinstalaterske, obučarske, djelatnosti pekara, krojačke, automehaničarske, djelatnosti autopraonica, vulkanizerske, kamenoklesarske, staklarske, djelatnosti pržionica kafe, te djelatnosti završnih radova u građevinarstvu.

Oblast ugostiteljstva

U oblasti ugostiteljstva registrovano je ukupno 50 ugostiteljskih radnji. Uglavnom su registrovane usluge pripreme hrane i usluživanja gostiju pićima, slasticama i napicima, te toplim i hladnim jelima. Ugostiteljski objekti su locirani u urbanom dijelu općine: Ilijaš, Podlugovi i Srednje i to uglavnom uz saobraćajnice. U ljetnom periodu je izražen i rad ljetnih bašti uz ugostiteljske objekte. Broj registrovanih ugostiteljskih djelatnosti fizičkih lica u odnosu na 2021. godinu je smanjen za 2 djelatnosti (3,85%).

Oblast saobraćaja

Djelatnost javnog prijevoza stvari (autoprijevoznici) i javni prijevoz lica (taksi djelatnost) u unutarnjem cestovnom prometu, može obavljati fizičko lice, ako posjeduje potrebnu licencu za obavljanje tog prijevoza. Rješenje o ispunjavanju opštih uslova za rad izdaje Općina dok je izdavanje licence u nadležnosti Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo. Ove djelatnosti se mogu obavljati samo kao osnovno zanimanje.

Na području općine registrovano je:
18 autoprijevoznika i 5 taksi prijevoznika.

Pored javnog prijevoza zakonom je omogućen i prijevoz za vlastite potrebe obavljanja registrovane djelatnosti, ako se isti obavlja za u okviru privredne djelatnosti za koju postoji izdato odobrenje za rad. U obavljanju prijevoza za vlastite potrebe registrovan je 151 prijevoznik.

EKONOMSKI RAZVOJ

Tokom 2022. godine u Općini Ilijaš su realizirane sljedeće aktivnosti u oblasti ekonomskog razvoja:

EU projekat: "Podrška uspostavi i unapređenju mehanizama podrške samozapošljavanju kroz saradnju između inovativnih lokalnih zajednica i novih poslovnih subjekata u prekograničnoj regiji - SYSTEM" u saradnji sa općinom Novo Sarajevo i Krovnom organizacijom mladih Srbije - KOMS.

Projekat je finansiran iz sredstava EU IPA II Program prekogranične saradnje Srbija-BiH u ukupnoj vrijednosti od 152.294,97 €, a u završnoj je fazi implementacije:

Ključne projektne aktivnosti:

- Izrada softvera radi uspostave efikasnijih baza podataka registrovanih djelatnosti
- Nabavka IT opreme i kancelarijskog namještaja
- Razvoj alata za podršku poduzetništvu i unapređenju rada lokalnih zajednica u oblasti podrške poduzetništvu
- Edukacije poduzetnika na temu : Kako razviti inovativne proizvode/usluge ?
- Izrada promotivnih, informativnih i edukativnih materijala
- Izrada vodiča: Kako pokrenuti vlastiti biznis ?
- Izrada Lokalnog akcionog plana za zapošljavanje i samozapošljavanje
- Provedba promotivnih aktivnosti projekta.

Realizacija programa Podsticaja prema pojedinim djelatnostima fizičkih lica (obrtima i obrtu srodnim djelatnostima u 2022. godini)

Općina Ilijaš tokom 2022. godine realizira program podsticaja prema pojedinim djelatnostima fizičkih lica (obrtima i obrtu srodnim djelatnostima) početnicima u biznisu u 2022. godini. Podsticaj je namijenjen novoosnovanim obrtima registrovanim kao osnovno zanimanje sa utvrđenim početkom rada u 2022. godini, isključujući djelatnost poljoprivrede i saobraćaja.

Podsticaj se realizira u skladu sa:

- Zakonom o podsticaju razvoja male privrede u Kantonu Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 29/15),
- Odlukom Općinskog vijeća Ilijaš o podsticaju prema pojedinim djelatnostima fizičkih lica (obrtima i obrtu srodnim djelatnostima) početnicima u biznisu u 2022. godini ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 10/22),

-Pravilnikom o uslovima, kriterijima i načinu provedbe Odluke o podsticaju prema pojedinim djelatnostima fizičkih lica (obrtima i obrtu srodnim djelatnostima) početnicima u biznisu u 2022. godini.

Javni poziv je raspisan 16.05.2022. godine i do sada su tri subjekta ostvarila pravo na podsticaj. Pravo na podsticaj se ostvaruje prijavom na Javni poziv nakon čega se potpisuju pojedinačni ugovori o dodjeli sredstava podsticaja. Ukupna uplaćena sredstva prve tranše finansiranja prema korisnicima podsticaja iznose 6.000,00 KM, a ukupna vrijednost ostvarenog prava na podsticaj, uključujući rezervisana sredstva druge tranše finansiranja iznosi 10.500,00 KM.

Učešće u projektu Kantona Sarajevo “100 gradova u Misiji klimatski neutralnih i pametnih gradova”

Općina Ilijaš od početka 2022. godine je učestvovala u radu konzorcijuma od 17 članica, pod vodstvom Kantona Sarajevo, u koordinaciji sa međunarodnom organizacijom SEE-Change Net, uključujući sve lokalne zajednice Kantona Sarajevo, te pripadajuće općine Istočnog Sarajeva, radi pripreme aplikacije Sarajeva u projektu “100 gradova u Misiji klimatski neutralnih i pametnih gradova”. Kandidatura Sarajeva je odobrena, te je Sarajevo izabrano kao jedan od 100 gradova u konkurenciji od 377 aplikacija, kroz postupak finalne ocjene. U narednom periodu slijedi realizacija Plana misije, te realizacija Ugovora “Climate City”. Cilj projekta je postići klimatsku neutralnost odabranih gradova uz podršku EU do 2050. godine.

Učešće u izradi “Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2021-2027.”, te pripremi prijedloga za implementacioni okvir kantonalne Strategije

Općina Ilijaš je uzela aktivno učešće u pripremi Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2021.-2027., a posebno u dijelu koji se odnosi na predlaganje projekata za kantonalnu Strategiju. Također, trenutno učestvujemo i u procesima izrade Akcionih planova, koji se odnose na postupak realizacije kantonalne Strategije, čime stvaramo pretpostavke za sufinansiranje implementacije niza projekata od strateškog značaja za Općinu Ilijaš.

Izrada Strategije razvoja Općine Ilijaš za period 2021.-2027. godine

U junu, 2022. godine je finaliziran, te usvojen od strane Općinskog vijeća Ilijaš novi integralni strateški dokument “Strategija razvoja Općine Ilijaš za period 2021. - 2027. godina”. Strategija je izrađena u skladu sa metodologijom utvrđenom Uredbom o izradi strateških dokumenata u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 74/19).

Program Javnih investicija – PIMIS baza podataka

Općina Ilijaš kontinuirano učestvuje u izradi Programa javnih investicija Kantona Sarajevo, postupkom kandidovanja novih projekata velike vrijednosti (projekti preko 500.000,00 KM), što podrazumijeva izradu prijedloga projekata, i unos istih u PIMIS bazu podataka, te u nastavku izvještavanje o realizaciji istih. PIMIS se odnosi na strateške projekte velike vrijednosti za koje postoji kompletna dokumentaciona osnova, a proces planiranja i

izvještavanja je kontinuiran i baziran na trogodišnjem planiranju programa javnih investicija. U oblasti ekonomskog razvoja kandidovani projekti kroz Program javnih investicija, odnosno PIMIS bazi su projekti: "Uspostava industrijske zone Luka, Ilijaš" i "Izgradnja sistema vodosnabdijevanja šireg područja Nišićke visoravni sa izvorišta Vrutak".

Projekt "Lokalni ekonomski razvoj (LER) u općinama Kantona Sarajevo: prilike i izazovi nove postkrizne normalnosti"

Općina Ilijaš učestvuje u projekatu "Lokalni ekonomski razvoj (LER) u općinama Kantona Sarajevo: prilike i izazovi nove postkrizne normalnosti" kojeg vodi Akademija nauka i umjetnosti BiH.

Ovaj projekt se bavi istraživanjem pitanja prilika za ubrzani lokalni razvoj, odnosno identifikacijom preporuka, koje mogu proisteći iz rezultata istraživanja u pogledu novih javnih politika na nivou općina, ali i nivoima vlasti koji utječu na lokalni ekonomski razvoj u općinama KS (Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo, FBiH i BiH). U okviru istog, tokom 2022. godine sa ciljem izrade preporuka, odnosno Studije je provedena sveobuhvatna analiza trenutnog stanja, uz popunu zahtjevnog upitnika, te organizaciju intervjua sa Općinskim načelnikom. Projekat se bavi istraživanjem novih oblasti, sa ciljem identificiranja prilika za razvoj lokalne zajednice u postkriznom periodu (COVID-19, rat u Ukrajini), uključujući teme o kojima se prema mišljenju autora projekta nedovoljno govori, a koje su inovativne, i samim tim razvojne prilike, poput cirkularne ekonomije, zelene ekonomije uz napuštanje karbonske, pitanja razvoja inovativne infrastrukture (pametni gradovi), pitanje modaliteta podsticaja inovacija, unapređenja digitalizacije, reindustrijalizacije i sl. Projekat tretira analizu stanja u svim oblastima razvoja, uključujući ekonomski i društveni razvoj, te zaštitu životne sredine i razvoj infrastrukture uz racionalno korištenje resursa, saradnju sa dijasporom, mogućnosti povećanja angažmana mladih, korištenje instituta javno-privatnog partnerstva, korištenje mogućnosti naprednih tehnologija, unapređenje transparentnosti, poboljšanje marketinga lokalne zajednice i sl.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Problemi koji opterećuju poslovanje privrednih subjekata u Kantonu Sarajevo i šire (visoka cijena kapitala, neuređenost tržišta, ograničene nadležnosti općine i sl.) odražavaju se i na rad i poslovanje privrednih subjekata na području općine Ilijaš. Stanje u privredi iziskuje zajedničku akciju svih relevantnih institucija koji mogu uticati na stvaranje boljeg poslovnog ambijenta u BiH, sa ciljem podizanja nivoa privrednih aktivnosti.

Općina Ilijaš je u proteklom periodu implementirala značajan broj projekata, kojima su stvoreni bolji infrastrukturni uslovi za razvoj privrede, posebno u kontekstu uspostave Industrijske zone Luka, te određeni broj projekata koji su imali za cilj poboljšati lokalno poslovno okruženje i konkurentsku poziciju Općine radi privlačenja novih investicija. Kao rezultat provedenih aktivnosti u periodu prije pandemije izazvane korona virusom (COVID-19) smo imali značajno povećanje zaposlenosti, poboljšanje indeksa razvijenosti lokalne zajednice, te povećanje izvoza s teritorije općine Ilijaš.

Na kraju treba istaći da će Općina Ilijaš u domenu svojih nadležnosti podržavati sve inicijative za razvoj privrede na njenom području.

U ovoj informaciji smo se pokušali dotaći važnijih aspekata stanja privrede, uz napomenu da su u priloženom materijalu sadržane i druge činjenice i pokazatelji o poslovanju privrednih subjekata.

Služba za privredu i finansije